

FOR MENNESKER

OG MILJØ

miljøpartiet
de grønne

larvik

PROGRAM 2019-2023

Innledning	3
1. Folkestyre og forvaltning	4
1.1 Medbestemmelse	
1.2 Økonomi og organisasjon	
1.3 Smartby og digitale løsninger	
1.4 Digitale rettigheter	
2. Miljø, stedsutvikling og bærekraftig verdiskapning	7
2.1 Klima, naturmangfold og friluftsliv	
2.2 Kommuneplanlegging, arealplanlegging og stedsutvikling	
2.3 Samferdsel	
2.4 Næringsutvikling, grønne næringer, landbruk	
3. Kommunal eiendom og infrastruktur	13
4. Helse, omsorg og mestring	14
5. Oppvekst, skole og kulturliv	16
5.1 Oppvekst og skole	
5.2 Kultur, idrett og fritid	
5.3 Integrering	

INNLEDNING

Program
2019-2023

Miljøpartiet De Grønnes mål er et medmenneskelig samfunn i økologisk balanse. Økonomien skal underordnes sunne økologiske prinsipper og fremme fred og rettferdighet både lokalt og globalt. Levende lokalsamfunn, basert på lokale ressurser er en forutsetning for å nå målet. Vi tar mål av oss til å utforme en helhetlig politikk for nåtid og fremtid, basert på tre grunnleggende solidaritetsprinsipper: solidaritet med andre mennesker, solidaritet med fremtidige generasjoner og solidaritet med dyr og natur.

Fra Miljøpartiet De Grønne sitt prinsipprogram

De Grønne vil skape et samfunn hvor vi har gode liv uten at vi ødelegger for andre. Norge står ved et veiskille, der langsiktig trygghet, frihet og velferd for alle står på spill. Vi er nødt til å ta et oppgjør med målet om å hele tiden produsere mer for å kjøpe og så kaste mer. De Grønne sier nei til den rådende politikkenes rovdrift på mennesker og miljø.

De Grønne vil ha et Norge der unge ikke blir syke av prestasjonsjag og kjøpepress. Vi vil ha et levende lokalsamfunn der færre er ensomme og vi har mer tid til venner og familie. Ungene skal kunne leke trygt ute og sykle til skolen i frisk luft. Vi skal fortsatt kunne gå tur i gammel skog og fiske i fjorden. Dyra i havet skal ikke kveles av plast. Vi skal skape et Norge som kjemper mot klimaendringer, som bidrar til at færre drives på flukt og sikrer et godt liv også for dem som kommer etter oss.

Det skal være enklest og billigst å velge miljøvennlig uansett hvor du bor. Vi lover å støtte alle folkene med idéer og pågangsmot til å skape nye grønne arbeidsplasser. Vi vil gi byen og bygdene tilbake til menneskene, slik vi gjør i Oslo og andre steder hvor De Grønne er med på å bestemme.

Miljøpartiet De Grønnes verdier

Gjennom vår politikk vil MDG verne om verdiene livskvalitet, nyskaping og fellesskap. Vi viser politisk mot og gjennomfører uredde politikken vi har gått til valg på – ved å være ærlige og tydelige vil vi beholde troverdigheten blant våre velgere.

Med flere grønne politikere kan vi gjøre mer og få gjennomslag for flere av våre saker!

1. FOLKESTYRE OG FORVALTNING

1.1 MEDBESTEMMELSE

Miljøpartiet De Grønne vil søke etter fornyelser og bedre løsninger i alle deler av lokalsamfunnet. Miljøpartiet De Grønne vil jobbe for et bredere engasjement for å sikre påvirkningen fra alle innbyggere, uansett alder. Vi ønsker åpenhet, enkelhet og medvirkning. Det skal være lett å få tak i informasjon og det skal være lett å forstå den. MDG ønsker å spre makt og invitere til en dugnadsånd gjennom mer ansvar og mer frihet for en felles fremtid. Vi ønsker et samarbeid mellom alt som er av samfunnsaktører fra den jevne innbygger til rådmannen - fra spesielle egeninteresser til det store fellesskap både lokalt, regionalt, nasjonalt og globalt.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Styrke nærdemokratiet i Larvik, og invitere til bred deltakelse i planprosessene for alle grupper i lokalmiljøene.
- Ha åpenhet ved politiske beslutninger.
- Bidra til en saklig, konstruktiv og profesjonell politisk debatt i Larviks politiske fora.
- Ha åpne gruppemøter og være et åpent parti for å få råd og innspill
- Spre makt.
- Få til et bedre samarbeid mellom innbyggere, administrasjon og folkevalgte.
- Styrke kommunens politiske og økonomiske handlingsrom.

1.2 ØKONOMI OG ORGANISASJON

Miljøpartiet De Grønne vil at kommunen skal styres etter prinsippene for bærekraftig økologisk, sosial og økonomisk utvikling, både på kort og lang sikt, til glede for oss som lever nå og for alle som kommer etter oss.

Vi vil ha tydelige økonomiske rammer og stor frihet innenfor disse. MDG ønsker en nyskapende og kommune.

Plan- og regelverket skal bygges opp logisk, etisk og forståelig for alle, fra overordnede visjoner til nødvendig detaljert nivå. Forvaltningen av kommunen skal være synlig og forståelig for innbyggerne.

Styringen av kommunen skal skje i et godt samarbeid mellom administrasjon og politisk ledelse der ansvar og roller er klart definert.

Uavhengig om tilbudet leveres av ideelle organisasjoner, frivillige, private eller offentlige aktører, vil MDG ha den beste løsningen. Kunnskap og kompetanse til å bestille skal videreutvikles i kommunen. Larvik kommune skal være en profesjonell arbeidsgiver med fokus på et inkluderende arbeidsliv, lærlingeplasser og rekruttering. Vi vil passe på at kommunen er en god arbeidsgiver.

Miljøpartiet De Grønne har bidratt sterkt til å få ryddet opp i økonomien i kommunen og å få kontroll over handlingsrommet. Dette arbeidet skal fortsette og utvikles i neste periode i samarbeid med dem som er nærmest tjenestene og brukerne selv.

MDG vil forme en kommune som kjennetegnes ved en raus og inkluderende holdning overfor gjester og tilflyttere fra hele verden. MDG vil at kommunen skal sette tydelige lærlingekrav til bedrifter i sine anbudsprosesser og øke inntaket av lærlinger i sine virksomheter.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- At bærekraftig utvikling skal være kommunens hovedmål, bl.a. i Kommuneplanens samfunnsdel.
- At budsjettjusteringer fortrinnsvis skal skje i ordinær budsjettbehandling og i behandling av tertialrapporter for å gi forutsigbarhet.
- Gi lovpålagte oppgaver førsteprioritet.
- At Larvik skal bli en foregangskommune for smarte og grønne innkjøpsordninger og praktisere et innkjøpsreglement som prioriterer miljøkrav minimum 30% jfr statlige retningslinjer.
- At eiendomskontoret aktivt bruker eiendomsmassen og energisparingstiltak i utvikling av kommunen.
- At private aktører og frivillige og ideelle organisasjoner kan levere tjenester i kommunen.
- Arbeide for å få flere lærlingeplasser i privat og offentlig virksomhet.

1.3 SMARTBY OG DIGITALE LØSNINGER

En smartby tar utgangspunkt i innbyggernes behov og tar i bruk ny teknologi som digitale hjelpemidler for å gjøre kommunen til et bedre sted å leve, bo og arbeide. Over hele verden

står vi foran utfordringer knyttet til økende urbanisering, utilfredsstillende infrastruktur, større krav og forventninger fra innbyggerne, høyere teknologisk endringstakt, og en økende andel eldre i befolkningen. MDG ønsker å møte disse utfordringene med teknologiske løsninger i samarbeide med aktuelle instanser og ved hjelp av tett involvering med kommunens innbyggere. Hele idéen om smartere byer og samfunn er tuftet på samarbeide og samhandling på tvers av de vanlige skillelinjene i samfunnet. Gjennom for eksempel datasett som gjøres tilgjengelige, og ved bruk av innovative anskaffelser, kan kommune, næringsliv og akademia samarbeide om å utvikle løsninger som forenkler og forbedrer livet for innbyggerne i byen og i kommunen som helhet.

De Grønne i Larvik definerer tre kriterier og fem satsingsområder for digitale løsninger.

Kriterier:

1. Teknologi

Løsningene tar i bruk moderne teknologi for å forenkle og forbedre. Det kan for eksempel handle om å benytte mulighetene som ligger i digitalisering, automatisering, store og åpne data, sensortechnologi eller «internet of things»-teknologi

2. Samarbeid

Prosjektene innebærer ulike samarbeidskonstellasjoner på tvers av kommuner, næringsliv, organisasjoner og akademia

3. Innbyggerinvolvering

Prosjektene tar utgangspunkt i innbyggernes og brukernes behov, og involverer disse i utviklingen av løsninger

Satsingsområder for digitale løsninger:

- Energi, klima og miljø
- Helse og velferd
- Utdanning og kunnskap
- Kunst
- Styring og demokrati

1.4 DIGITALE RETTIGHETER

Digitale rettigheter handler blant annet om at programvare vi anskaffer ikke er låst til en bestemt produsent. At vi har frihet til å programmere om programvare ved behov, tilsvarende det at vi kan reparere og modifisere annen teknologi vi eier. Og at vi kan få tilgang på digital kommunikasjon fra det offentlige uten å ha en spesifikk programvare.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- At kommunen i størst mulig grad benytter fri programvare.
- At kommunen kun bruker åpne filformat i kommunikasjon med befolkningen.
- At det brukes en anerkjent fri programvarelisens når kommunen selv, eller leverandører på vegne av kommunen, utvikler programvare.
- At offentlige data og kulturelle verk gradvis gjøres tilgjengelig under fri lisens.
- At kommunen selv sikrer direkte overføring av kommunestyremøter og andre politiske møter på internett.

2. MILJØ, STEDSUTVIKLING OG BÆREKRAFTIG VERDISKAPNING

2.1 KLIMA, NATURMANGFOLD OG FRILUFTSLIV

Menneskeskapte klimaendringer og ødeleggelse av det biologiske mangfoldet er de to største utfordringene vi står overfor, lokalt og globalt. Larvik kommune må gjøre så mye den kan for å nå målet i Parisavtalen.

Larvik har det rikeste biologiske mangfoldet i Norge, noe som gir oss et spesielt ansvar for å bevare forskjellige biotoper og biologisk mangfold. Stadig flere arter av dyr, fisk, planter og insekter blir utryddet eller er utrydningstruet, og fremmede arter «importeres», også pga. varmere, våtere og villere klima. Moderne monokultur i jord- og skogbruk utgjør også en stor fare for det biologiske mangfoldet. Vi vil skape større oppmerksomhet om masseutryddelsen av arter som foregår nå og stoppe dette.

Bevaring av naturen er viktig som menneskenes livsgrunnlag og for naturopplevelse og friluftsliv. Miljøpartiet De Grønne vil derfor føre en politikk som ikke bare beskytter dagens naturverdier, men som også gjenskaper opprinnelige naturverdier og økosystemer som har blitt ødelagt. På lang sikt er dette avhengig av at vi greier å stanse menneskeskapte klimaendringer. Klimaendringene gjør også at vi må tenke nytt og smart, slik at samfunnet tåler kraftig og hyppig nedbør, stormer, ekstrem-varme og langvarig tørke.

Friluftsliv er et billig, lite ressurskrevende og lite miljøbelastende tiltak for fysisk og psykisk folkehelse.

Kommunen skal bli god på informasjon om det rike biologiske mangfoldet i Larvik. Naturverdiene skal kartlegges bedre og vi skal øke engasjementet for å ta vare på naturområdene våre. Både enkeltpersoner, grunneiere og lokalsamfunn skal gis insentiver til å bidra.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Videreføre arbeidet med kommunens klima- og energiplan, og følge opp at vi når målene om 30% reduksjon i klimagassutslipp i 2020 ift 1990-nivå og karbonnøytralt Larvik i 2030.
- Utarbeide en plan for bevaring av biologisk mangfold og overgang til sirkulær økonomi, slik at avfall resirkuleres og brukes i nye produkter noe som reduserer behovet for å utvinne nye materialer fra naturen.
- Innføre indikatorer og bærekraftsmål med vekt på klima, natur og livskvalitet i forbindelse med kommunebudsjettet og innføre en årlig behandling i kommunestyret om status og nye tiltak for å nå målene.
- Kartlegge naturverdiene bedre og øke engasjementet for å ta vare på naturområdene våre.
- Innføre tiltak for å beskytte pollinerende insekter. Natureng i parkene og på taket av bygninger, utsette kantslått i veiskråninger o.l. til etter pollinerings-sesongen, eliminere bruk av sprøytemidler. Etablere bikuber på taket av kommunale bygg i samarbeide med birøkterne.
- Sørge for at skogbruket drives skånsomt og flere områder vernes mot inngrep, samt at gamle trær får stå i fred og falne trær ikke fjernes. Flatehugst bør ikke foregå i hekketiden, spesielt ikke i eldre skog, løvskog og sumpskog. Sumpskog langs Lågen må vernes bedre.
- At grunneiere får insentiver til å anlegge dammer og la våtmarker og gammel skog stå.
- Styrke kommunens kompetanse innen naturforvaltning og friluftsliv, når stadig flere slike oppgaver flyttes til lokalt nivå.
- Redusere bruk og spredning av helse- og miljøskadelig mikroplast fra kilder som bildekk, tekstiler, maling, hudpleieprodukter og vaskemidler, samt fase ut

- gummigranulat på kunstgressbaner i samarbeid med næringslivet og idretten.
- Hindre plastforsøpling ved å redusere bruken av plastemballasje og plastprodukter og sikre gjenvinning av disse.
- Følge opp Risøya-rapporten om sikring av "gamle synder" i avfallsdeponiet og arbeide for varig vern av gruntvannsområdet Børrestadbukta mellom Risøya og Agnes og skogsområdet Lillevik - Agnes, inkludert naturlig vegetasjon som buffersone på land mot veier og bebyggelse. Vi vil tilrettelegge for naturopplevelser i denne flotte lokaliteten.
- At snødumping foregår uten å forurense det marine miljøet.
- Arbeide mot ytterligere utbygging av hytteområder, spesielt i de kystnære, ytre områdene.
- Sikre fri ferdsel, særlig i strandsonen, og ta aktive grep mot ulovligheter og sjikanøse stengsler.
- Gjennomføre kyststien i Tjølling innen 2021 og etablere fjordstien som forbinder kyststiene i Brunlanes og Tjølling innen 2022.
- Etablere faste griller på rasteplasser langs kyststien og i marka, gjerne i samarbeide med Turistforeningen, for å avvikle bruk av engangsgriller.
- Kreve at festivaler ikke bruker unødig engansplast
- Videreutvikle området rundt Farris Naturskole som arena for læring og økt fysisk aktivitet i og utenfor skoletiden, gjerne i samarbeide med frivillige organisasjoner

2.2 KOMMUNEPLANLEGGING, AREALPLANLEGGING OG STEDSUTVIKLING

Kommuneplanens samfunnsdel legger grunnlaget for utviklingen på kort og lang sikt i kommunen, og bør ha som hovedmål:

Bærekraftig økologisk, sosial og økonomisk utvikling på kort og lang sikt, mer detaljert i samsvar med FN's bærekraftsmål. Dette innebærer en vesentlig endring av holdninger og tiltak i Larvik kommune for bedring av miljø og klima lokalt og globalt. De Grønne prioriterer livskvalitet fremfor materiell vekst. Ved å styrke kommunens levende lokalsamfunn, og gi gode muligheter for medvirkning, gjør vi Larvik tryggere, vennligere og mer inkluderende. Både naturgitte og kulturelle verdier er grunnlag for turisme, som også kan redusere / ødelegge de verdiene turistene kommer til Larvik for å nyte.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Fortette i bebygde områder med hensyn til områdets karakter og særpreg for å minimere behovet for å omdisponere verdifulle LNF-områder.
- Føre et restriktivt jordvern, som bare kan vike for nødvendig infrastruktur for kollektivtrafikk og sykkelveier.
- At areal- og ressursforvaltningen skal ta hensyn til pågående klimaendringer, og øke innsatsen for klimatilpasning innen infrastruktur, matproduksjon og generell

- beredskap
- Samarbeide om arealplanleggingen med omkringliggende kommuner, med sikte på et samlet utbyggingsmønster som minimerer transportbehovene
- Styrke Larvik sentrum, Stavern, Helgeroa, Kvelde, Tjodalyng og Svarstad slik at de vil fungere som viktige knutepunkt i kommunen
- At de fleste bør finne det meste av det de trenger der de bor som barnehage, skole, dagligvare og ofte brukte servicetilbud. Andre arbeidsplasser bør så vidt mulig lokaliseres til sentrum eller til kollektivknutepunkt
- Kreve at sårbarhetsanalyser i forbindelse med arealplanleggingen skal ta hensyn til kommende klimaendringer. Dette er viktig for å sikre det biologiske mangfoldet for framtiden
- At kommunale planer skal kunne sette øvre, men ikke nedre, grenser for størrelsen på nye boliger, og at det settes krav om maksimalt antall bilparkeringsplasser i sentrale byområder og minste antall parkeringsplasser per bolig i lokalsentre og småhusbebyggelse, samt normer for sykkelparkering.
- Skape trivelige sentrumsområder og tettsteder nær kollektivknutepunkter og linjer.
- Fortette for å skape bedre grunnlag for byliv, offentlig og privat service og kollektivtrafikk, og samtidig unngå å omdisponere flere verdifulle LNF-områder.
- Skape byliv i sentrum ved å ta i bruk ledige lokaler til «gratistiltak» som reparasjonskafe, sykkelverksted, utlån av verktøy, «second home» for ungdom jfr. Bylab-prosjektet etc.
- At boligbygging skal ivareta trivsel med gode lysforhold, grøntarealer og estetikk.
- Opprettholde boplikt i utvalgte områder for å sikre lokalområdenes identitet og kontinuitet.
- At utviklingen av turismen skal ta hensyn til natur, kulturlandskap, kulturarv og lokal identitet.
- Sikre tilgjengelige gratis lokaler for organisert frivillig aktivitet.
- Utrede og bygge om til torggater og gatetun hvor bilkjøring er tillatt på de myke trafikantenes premisser.
- Larvik kommune må ikke gi tillatelse til utbygging som er utsatt for klimaendringer

2.3 SAMFERDSEL

Omlag en femtedel av Norges totale klimagassutslipp kommer fra trafikksektoren, men dagens samferdselspolitikk er preget av å kun legge til rette for privatbilisme. I Larvik kommer 56% av klimagassutslippene fra veitrafikken. Klimagassutslippene fra veitrafikken har ikke gått ned siden 1990, til tross for lavere utslipp fra nyere kjøretøyer og innfasing av elbiler. Miljøpartiet De Grønne vil i større grad prioritere myke trafikanter, syklister og kollektivreisende, slik at vi får en sosial, effektiv og sunn måte å håndtere reisene på. Godstrafikk skal mer over på jernbane.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Fortsette arbeidet med en byvekstavtale med Staten og Fylkesmannen for

samarbeid om og finansiering av mye bedre kollektivtilbud og utbygging av gang- og sykkelveier. Dette skal også redusere kapasitetsproblemer på og behov for utbygging av bilveinettet.

- Transportplan for Larvik by må inn i Nasjonal Transportplan (NTP). Det må legges press sentralt på at vei og jernbane koordineres i både planleggings- og utførelsesfasen.
- Prioritere ny trasé for jernbane gjennom Larvik spesielt og Vestfold generelt. Utbygging av dobbeltspor i Inter City-triangelet bør fullføres så snart som mulig
- Utvikle ny stasjon som kommunens viktigste kollektivknutepunkt for jernbane, buss og taxi.
- Arbeide for sammenknytting av Vestfoldbanen og Sørlandsbanen.
- At offentlig transport blir et attraktivt og reelt alternativ til bil, ved minimum en dobling av frekvensen på hovedrutene.
- At barn skal kunne reise gratis med kollektivtransport inntil de fyller 6 år, og øke aldersgrensen for barnebillett fra 16 til 18 år samt senke billettprisen utenfor rushtiden for å utnytte kapasiteten
- Jobbe for at VY og VKT skal samordne sine billettsystemer gjennom Entur.
- Prioritere bygging og vedlikehold av et sammenhengende gang- og sykkelveinett i hele kommunen, inkludert til alle camping- og hytteområder og på den gamle toglinja langs Farris til Porsgrunn. Veiene skal være framkommelige hele året, også for funksjonshemmede.
- Tilrettelegge for og etablere selvkjørende busser.
- Fortsette incentiver for overgang til elbiler, som gratis lading på offentlige P-plasser.
- Arbeide for at eksisterende veier utbedres med tanke på trafiksikkerhet fremfor å bygge store nye veianlegg.
- Ha raskest mulig overgang til gods på bane på SIKÅ-tomta, og umiddelbart starte planlegging av en framtidig godsterminal ute på Revet, med tilknytningsspor til den nye IC-strekningen fra 2032. Eventuelle lokale miljøuordningen må løses fortløpende

2.4 NÆRINGSUTVIKLING, GRØNNE NÆRINGER, LANDBRUK

Larvik har et godt grunnlag i sine naturgitte og menneskeskapte fortrinn for å videreutvikle gamle og nye grønne næringer, inkludert grønn og digital kompetanse. Dette må mye sterkere inn når kommunens Næringsplan revideres. De som har ideer og pågangsmot til å skape nye grønne arbeidsplasser må få mye sterkere støtte.

Miljøpartiet De Grønne lover å støtte de som har ideer og pågangsmot til å skape nye grønne arbeidsplasser. Næringslivet er en av de viktigste motorene som driver utviklingen framover.

De Grønne vil at offentlig og privat sektor sammen skal være pådrivere for nye miljøvennlige løsninger.

Miljøpartiet De Grønne vil:

Program
2019-2023

- Gå igjennom kommunens materiell for å finne bærekraftige løsninger som gjenbruk av kontormøbler, tekstiler, brøytepinner.
- Etablere utlåns- og prøvekjøringsordning for el-sykkel og transportsykkel”
- Kjøpe inn flere el-sykler til bruk for kommunalt ansatte i tjeneste og etablere incentivordning for ansatte som velger å bruke sykkel fremfor bil”
- Jobbe for at offentlige virksomheter skal bruke kortreist / økologisk mat
- Legge til rette for sosialt entreprenørskap i samarbeid med offentlige og private bedrifter.
- Støtte bedrifter som ansetter personer som behøver tilrettelagt arbeid.
- Støtte privatpersoner og bedrifter som ønsker å bruke velferdsteknologi i eget hjem eller for tilrettelegging av arbeidsplassen.
- Forbedre kildesortering av papir, plast og matavfall i offentlige bygg og næringsbygg, med skoler som prioritert satsingsområde.
- Etablere regionalt senter for entreprenørskap og innovasjon, som et samarbeid mellom entreprenører, annet næringsliv, læresteder og aktuelle offentlige instanser, for å skape vekst fra grasrota innen sosialt og grønt entreprenørskap
- Skape nye arbeidsplasser innen gamle og nye grønne næringer og smart industri alene og i samarbeid med nabokommunene.
- Føre en næringspolitikk, inkludert landbrukspolitik, som stimulerer til etablering av flere arbeidsplasser i distriktene slik at transportbehovet reduseres
- Øke støtten til bønders arbeid med bevaring av plante- og dyregenetiske ressurser
- Legge til rette for mer andelslandbruk, flere kolonihager, parsell- og skolehager og andre former for matproduksjon i byer og tettsteder
- At Larvik skal intensivere samarbeidet med andre Smartbyer.
- At Larvik skal bli en foregangskommune for smarte og grønne innkjøpsordninger.
- Gi økonomiske insentiver til dele-, utleie- og utlånsordninger etter modell av dagens bildeleringer og biblioteker.
- Forenkle prosedyrer for offentlig saksbehandling av etablering av små private anlegg for miljøvennlig energiproduksjon.

3. KOMMUNAL EIENDOM OG INFRASTRUKTUR

Kommunen har en betydelig eiendomsmasse og infrastruktur som er vesentlig for at et moderne samfunn skal fungere. Potensialet for energieffektivisering er stort. De Grønne ønsker en betydelig sterkere satsing på energisparing i bygninger, sammen med økt bruk av fornybare energikilder som solkraft, solvarme, jordvarme og sjøvarme.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Øke produksjonen av biogass fra kilder som avfall, kloakk, husdyr- og fiskegjødning vesentlig, samt fyllestasjoner for biogass.
- Utrede bruk av metangass fra Lillevik RA som grunnlag for et lokalt fjernvarmenett i nærområdet eller som salgbar biogass.
- At nye bygg i byene både skal være areal- og energieffektive og bidra til naturmangfoldet, for eksempel med grønne tak og fasader
- Kommunale nybygg og større rehabiliteringer skal tilfredsstillende miljøstandaren BREEAM. Det skal utarbeides livsløpsanalyser og bruk av tre skal prioriteres, jfr. klima- og energiplanen.
- Prioritere rehabilitering og tilpasning av eksisterende bygg framfor rivning og nybygging
- Optimalisere kommunens bygnings- og boligmasse. Det skal utarbeides en levende langsiktig plan for gjenbruk og ombruk av bygninger. Alle planer om nybygg skal vurderes opp mot denne planen før nybygg vedtas. Før eventuelt salg skal mulige kommunale behov utredes.
- Sikre forsvarlige rammer for drift - og vedlikehold av eksisterende bygningsmasse slik at bygningene når planlagt levetid.
- Opprette en gjenbruksstasjon i tilknytning til Grinda og forbedre gjenbruksordningene.
- Stimulere til lokalt samarbeid om fornybar energi
- Legge til rette for at skip i Larvik havn i størst mulig grad skal forsynes med strøm fra land.
- Sterkt redusere bruken av veisaltning ved å strø med sand
- Fortsette arbeidet med utskifting av kommunale kjøretøyer til minimum 80% fossilfrie.
- Stille krav om utslippsfrie kjøretøyer og anleggsmaskiner i offentlige kontrakter og anbud

4. HELSE, OMSORG OG MESTRING

De Grønne vil ha levende lokalsamfunn, hvor vi ikke er ensomme og har mer tid til venner og familie. MDG vil legge til rette for mer fysisk aktivitet og daglig mosjon i form av gange, sykling og turer i naturen. Nærhet og tilgang til naturopplevelser og grønne omgivelser er viktig for helsa og skal prioriteres høyt for alle grupper i befolkningen.

Frivillighet kan bidra til positive aktiviteter i lokalsamfunnet, i tillegg til at det å være frivillig kan gi den enkelte økt livskvalitet. MDG ønsker å legge til rette for samarbeid mellom kommunen og frivillige organisasjoner for å gi et bredere tilbud innen forebygging og helse- og omsorg. De Grønne vil at mennesker som har behov for det skal få god og trygg omsorg og behandling av høy kvalitet med fokus på medvirkning og mestring. At voksne med behov for tilrettelagt bolig skal få tilbud om dette. Alle pårørende skal få nødvendig informasjon, oppfølging og avlastning tilpasset deres behov.

Folkehelse- og helsepolitikk må ses i sammenheng med andre politiske områder og MDG vil arbeide for å utjevne ulikheter i helse og tilgang på helsetjenester, ved å arbeide for å utjevne de strukturelle årsakene: ulik fordeling av ressurser som utdanning, penger og makt.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Arbeide for, og etterspørre at brukere og pårørende blir inkludert i alle kommunale beslutningsprosesser på individ- tjeneste- og systemnivå som berører dem, noe som gir mer effektive tjenester med bedre kvalitet.
- Arbeide for å utjevne sosiale ulikheter i helse.
- Styrke samarbeidet mellom skolehelsetjenesten og helsevesenet for unge. Helsesøstre eller lærere med videreutdanning i sexologi bør finnes på alle skoler.
- At mennesker skal ha like rettigheter, plikter og muligheter uavhengig av kjønn, etnisitet og religion. Kommunen skal ha en strategi og en synliggjøring av status for arbeidet. Sammensetningen blant de ansatte bør gjenspeile mangfoldet i befolkningen. Alle skal kunne uttrykke sin kjønnsstilling og seksualitet uten fare for diskriminering, trakassering eller vold.
- At kommunen utarbeider en handlingsplan for å forebygge trakassering og seksuelle overgrep, både blant ansatte og brukere av kommunale tjenester.
- Styrke barneverntjenesten og psykisk helsevern.
- Arbeide for at personer med samtidig rusmiddelproblem og psykisk lidelse får forsvarlige tjenester og oppfølging.
- At kommunale velferdstjenester tar vare på vanskeligstilte personer slik at de unngår en negativ spiral. God psykisk helse er avgjørende for å oppleve god

livskvalitet og for å kunne håndtere ulike livssituasjoner på en tilfredsstillende måte. Vi vil styrke det tverrfaglige og tverretatlige samarbeidet for å sikre adekvate tiltak, god behandling og omsorg.

- At vi har gode velferdstjenester som hindrer at arbeidsledighet og sykdom fører til fattigdom. Vi vil styrke det tverrfaglige og tverretatlige samarbeidet slik at vanskeligstilte får tilstrekkelige og helhetlige tjenester, og unngår en negativ utvikling i sin livssituasjon.
- Arbeide for at barnetrygden skal holdes utenfor beregning av sosialstønad.
- Styrke Larvik kommunes frisklivstilbud slik at de kan tilby flere aktiviteter.
- Arbeid for at alle pårørende får den informasjonen, støtten og avlastningen de trenger bl.a. ved å sørge for gode driftsrammer for Pårørendesenteret og Villa Kveldssol.
- Arbeide for økte ressurser til aktiviteter på nærmiljøsentrene: Tårngårdensenteret, Nansetsenteret Bøkesenteret, Gloppesenteret Natursenteret, Buktasenteret
- Tilrettelegge for mennesker med funksjonsnedsettelse og sjeldne diagnoser.
- Arbeide for å fjerne regelen om 2 års boplikt før man kan søke om omsorgsbolig.
- Arbeide for å redusere ventetiden på tilrettelagt bolig for unge med nedsatt funksjonsevne
- Støtte videre arbeid med den gode bruken av teknologiske løsninger og satsning på brukervennlig velferdsteknologi i Larviks kommunale helse- og omsorgstilbud.
- Arbeide for økte ressurser til «Demensvennlig samfunn» prosjektet, slik at kommunale tjenester, næringsliv og andre organisasjoner får kunnskap om hvordan de kan tilrettelegge sine tjenester for personer med demens som bor hjemme.
- Arbeide for nok ressurser til kompetanseheving om demens for alle ansatte i helse- og omsorg.
- Jobbe for at alle som får en demensdiagnose og deres pårørende får tilbud om oppfølging så fort diagnose er stilt, deriblant at man får en kontaktperson i kommunehelsetjenesten som koordinerer tjenester og følger opp. Etterspørre økt bruk av individuell plan for koordinering av tjenester.
- Kompetanseheving av alle ansatte på sykehjem, også små stillinger og vikarer, om ernæring og hvordan de kan tilrettelegge for fysisk aktivitet for beboerne.
- Arbeide for at flere måltider skal lages på det enkelte sykehjem og bruken av kortreist / økologisk mat økes.
- Arbeide for nok bemanning til å gi mulighet til meningsfulle aktiviteter hver dag for beboere på sykehjem.
- Arbeide for flere faste heltidsstillinger i helse- og omsorg og nok bemanning på natt slik at både ansatte og brukere kan føle seg trygge.
- Støtte rusfrie arrangement
- Støtte arrangement som har til hensikt å inkludere alle grupper i samfunnet og skape gode sosiale møteplasser
- Støtte aktiviteter og frivillige organisasjoner som bidrar til at alle får tilgangen til natur og friluftsliv, som er viktig for helsa og en viktig del av norsk kultur
- Etterspørre og jobbe for at alle offentlige tjenester, også informasjon, kommunikasjon og betalingsprosesser og offentlige rom er universelt utformet slik at de er tilgjengelig for alle.

5 OPPVEKST, SKOLE OG KULTURLIV

5.1 OPPVEKST OG SKOLE

MDG ser familiesentrene betydning i det helsefremmende og forebyggende arbeidet og vil utvikle sentrene videre. Helsepsykepleiernes rolle skal styrkes. Vi vil ha et variert barnehagetilbud med både private og offentlig barnehager. Tidlig innsats, også i barnehagen, er nøkkelen til vellykkete oppvekst- og utdanningsløp – særlig for barn som møter små og store problemer underveis. Barnehagen skal legge grunnlaget for et godt liv og livslang læring.

MDG vil prioritere gode arbeidsvilkår for lærerne og etter- og videreutdanning. Skolen skal gi alle muligheten til å delta i fellesskapet med livsmestring, læringsglede, kritisk tenkning og evne til problemløsning. Vi følger Larviksskolens satsing på fagmiljøer og team og vil være med på å styrke dem. Skolebygg skal utformes fleksibelt så man ikke låser de pedagogiske systemer og metoder. Derfor er skoleutbyggingen et viktig grep i fornyingen av Larvik-skolen. Skolepolitikken skal være klimasmart.

MDG vil arbeide for trygge og rusfrie møteplasser for ungdom, i nærmiljøet. Her skal ungdom få rom til å utvikle og å styre. Barnevernet skal få gode økonomiske rammer til å kunne fortsette å videreutvikle innsatsen i Larvik.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Satse på den offentlige skolen
- Videreutvikle familiesentrene og styrke helsesøstertjenesten
- Sikre lokalmiljøer der det er trygt å gå og sykle til barnehage, skole og grøntområder.
- Beholde lokale barnehager, tilpasset kommunens barnetall, og være åpne for sambruk som grendehus for lokalmiljøene.
- Sette læringsmiljø, pedagogisk utvikling og inneklima først i alle skolebygg.
- Styrke kunnskap i skolen og sikre en god skolehverdag for alle elever.
- Sette lærere og skoleledelse i stand til å sikre barnas utvikling og styrke etter- og videreutdanning
- Sikre at Samarbeidsutvalget (SU) fungerer som et styrende organ i skolen
- Vektlegge betydningen av Forelderens arbeidsutvalg (FAU) og styrke hjem-skole samarbeidet.

5.2 KULTUR, IDRETT OG FRITID

MDG har gitt avgjørende bidrag for å få realisert en kommunal og omfattende kulturplan. Her ligger utrolig mange muligheter som skal følges opp. Vi vil spre kunst og kulturuttrykk gjennom frivillige og profesjonelle krefter og bruke den aktivt til å gi innbyggere og tilflyttete en god tilhørighet. Derfor må også kulturskolen kunne gi lokale bidrag ved å gi tilbud utover i kommunen. Larvik er preget av kulturminner fra alle tider til nær nåtid. Private og lokale samlinger, lag og foreninger gjør en uvurderlig innsats og må kunne bruke Vestfold Museum som en ressurs i fremtiden. Kulturen skal brukes til mer enn turistattraksjoner, men gi bidrag til bygging av stedsidentitet for dem som bor her.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Bruke den vedtatte kulturplanen aktivt og benytte oss av de digitale mulighetene som åpner seg
- Få tilbake fritidsklubbene i hele kommunen som gode og trygge samlingssteder
- Prioritere det frivillige kultur- og idrettsarbeidet med støtte til lag og foreninger.
- Satse aktivt på kulturformidling for barn og unge
- Støtte gratis og lett tilgjengelige kulturelle arrangement og bruke kultur og frivillighet aktivt i integreringsarbeidet
- Styrke bibliotekenes rolle som samlingssted og utvide tilbudet til utlån av verktøy og annet utstyr.
- Bedre samarbeidet mellom kommune, museum, historielag, samlinger og lokale lag og foreninger.
- Sikre en god drift og videreutvikling av et kystkultursenter i Stavern
- Restaurere Festiviteten
- Fremme skolene som sosiale og kulturelle samlingsarenaer i skolekretsene.
- Etablere lokale kulturskoletilbud.
- Involvere og fremme lokale og profesjonelle kunstnere og aktører i et by- og bygdeutviklingsperspektiv
- Utvide Den kulturelle spaserstokken til å omfatte kulturtilbud til hjemmeboende eldre.
- Ansette en musikkterapeut for å gjennomføre tiltak.
- Sikre kulturopplevelser til alle sykehjemsbeboere som ikke kan delta i felles-samlinger for beboerne.
- Gjennomføre digital registrering av kunst i kommunalt eie, og forsikre kunst av betraktelig verdi.
- Gi prioritet til utarbeidelse av kulturminneplan for kommunen

5.3 INTEGRERING

Larvik har fått stor anerkjennelse for hvordan kommunen tar imot flyktninger og lar dem bli en del av lokalsamfunnet i løpet av kort tid. Her gjør norskskolen en fantastisk jobb, både for barn, ungdom og voksne. Samarbeidet med grunnskolen og videregående skole har vært utslagsgivende. Kulturskolen er også en part der samarbeidet kan utvikles videre.

MDG ønsker nye innbyggere velkommen og ser at et multikulturelt samfunn er et mål også fordi vi lærer verdien av å ha forskjellige bakgrunner. Kommunens mål er «Larvik kommune skal være en åpen og inkluderende kommune som skal være tydelig og synlig i sin rolle som flerkulturell og inkluderende kommune. Målet for kommunens integreringspolitikk er å legge til rette for at alle på en best mulig måte skal kunne delta i arbeids- og samfunnslivet.»

Miljøpartiet De Grønne vil:

- At ungdom skal få tilbud om sommerjobb i kommunen
- Sikre bosetting som motvirker parallelle samfunn gjennom boligplanene
- Støtte frivilligsentralens arbeid med integrering
- Sikre opplæring i digitale ferdigheter til innvandrere og gjøre dette tilbudet tydelig
- Starte et prosjekt med hensikt å få tilflyttede inn i politiske arenaer
- Øke mottaket av flyktninger i Larvik kommune

Bli bedre kjent med oss på:

- larvik.mdg.no
- @LarvikMDG
- @mdgvestfoldogtelemark
- #formenneskerogmiljø

miljøpartiet
de grønne

larvik